

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ
РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ик.н. Бритченко Игор
професионално направление 3.8 Икономика
e-mail: ibritchenko@gmail.com

GSM +359 877 031 108

на дисертационен труд за присъждане
на научната степен „**доктор на науките**” в област на висше образование
3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление
3.8. Икономика докторска програма Финанси, застраховане и осигуряване

Автор: д-р Петр Фрончик

**Тема: „Управление на финансовите разходи
и ефективността на избраните методи в системата за социално подпомагане
на Полша на примера на Подкарпатското войводство“**

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 111 от 21.04.2022 г. на ректора на ВУЗФ и заседание на научно жури от 05.05.2022 г. съм определен за рецензент за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Управление на финансовите разходи и ефективността на избраните методи в системата за социално подпомагане на Полша на примера на Подкарпатското войводство“ за придобиване на научната степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма «Финанси, застраховане и осигуряване».

Автор на дисертационния труд е д-р Петр Фрончик, преподавател и директор на Института по обществени науки на основен трудов договор в Държавното висше училище им. Яна Гродка в г. Санок (Полша).

Предадените от катедра и Центъра за научни изследвания и докторантско обучение във ВУЗФ материали включват всички необходими за процедурата документи, така че по всички страни на оценката, които правя аз както рецензентът, да се посочат конкретните заслуги на докторанта и да се направи обективен извод.

2. Кратки биографични данни за кандидата.

Д-р Петр Фрончик през 2009 г. защитава докторска дисертация в Икономическия и социален колегиум на Главното висше търговско училище във Варшава. Тема на дисертацията „Хора с увреждания на местния пазар на труда на примера на районите Санок, Лешнице и Бесчади“. Материалите на дисертационния труд за научна степен доктор на Петр Фрончик не се повтарят и не са използвани при изготвянето на дисертацията за степен доктор на науките.

Д-р Петр Фрончик е преподавател и директор на Института по обществени науки на основен трудов договор в Държавното висше училище им. Яна Гродка в г. Санок (Полша). От 2014 г. д-р Петр Фрончик е титуляр на дисциплини, които имат за обект проблемите на финансиране на социално подпомагане в Република Полша. Той съчетава преподавателската си работа с изследванията в областта на управление на социално-подпомагане, което е довело до реализиране на настоящия дисертационен труд, обект на тази рецензия.

Освен преподавателската работа на основен трудов договор, той се занимава с следващи длъжности, кои са непосредствено свързани с тема на представена дисертацията:

От 02.2016 – 02.2020г. - Член на регионален общински съвет за хора с увреждания към кабинета на управителя на Подкарпатско войводство (Полша)

От 01.2015-05.2019г. - Член на надзорния съвет по икономика на общински предприятия на в град Санок (Полша)

От 01.20213 – до с.в. – Член на регионалната изпитна комисия за професионална специализация на социални работници в Подкарпатско войводство (Полша)

От 01.2013 – до с.в. – Член редколегии на списанието „Увреждане – проблеми, проблеми и решения“, PFRON (Национален фонд за рехабилитация на инвалиди), Варшава (Полша)

От 2012 – 2014г. – Активен участник на сътрудничество в областта на издателската и експертната дейност с уебпортал prawosocjalne.pl (sociallaw.pl)

От 10.2010 – с.в. – Ръководител на департамент „Социална работа” на Държавното висше училище им. Яна Гродка в г. Санок (Полша)

От 2014 – 2016г. - Ръководител на специализирано обучение по организиране на социална работа на Държавното висше училище им. Яна Гродка в г. Санок (Полша)

От 09.2002 – с.в. - Член на комисията за оценка на уврежданията в кабинета на областния управител (Полша)

От 01.2000 – 09.2002г. - Областен център за семейна помощ в г. Санок (Полша)

От 1998 – 2002г. - Секретар на комисията по образование, култура, спорт и туризъм към Общински съвет г. Санок (Полша).

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Д-р Пьотр Фрончик е посветил своите научни изследвания на проблема за финансовите и финансови аспекти на формирането и функционирането на системата за социално подпомагане в Полша. Актуалността на темата не подлежи на съмнение, тъй като подобряването на благосъстоянието на гражданите е една от най-важните функции на държавата и обществото. Системата за социално подпомагане има голямо значение в това отношение.

В своите научни публикации д-р Фрончик разглежда системата за социално подпомагане в Полша като елемент от социално-икономическата политика на

държавата, в която системата за финансиране на социалното подпомагане и перспективите за нейното развитие играят специална роля. След задълбочено проучване на теоретичните аспекти на социално-икономическата политика на държавата, авторът отделя голямо внимание на практическите аспекти на управлението на финансите на системата за социално подпомагане.

Подчертаването на повишеното внимание към практическите аспекти на организацията и функционирането на социалното подпомагане в Полша положително отличава тази работа от много подобни трудове, кои имат предимно теоретичен характер. Разкривайки недостатъците на съществуващите организационни и финансови механизми на системата за социално подпомагане в Полша, авторът предлага конкретни практически мерки и способности за нейното подобряване. Един от тях е използването на обществения социален договор като ефективен инструмент за социално подпомагане.

Тази работа има особено положително и полезно значение със връзка на използването на голяма статистическа и аналитична и математическа база от научни изследвания, базирани на текущи данни и съответните математически изчисления.

4. Познаване на проблема

Авторът несъмнено е проучил задълбочено разследвания проблем. За това свидетелстват многобройните му публикации. Общият брой на научните публикации е 56, включително: участие в колективни монографии – 33, една индивидуална монография опубликувана в 2021 г. в БАН, 22 научни статии. Повечето научни публикации са индексирани в международни бази данни, включително 2 - Web of Science. Всички публикации на автора са пряко свързани с изучавания проблем. Освен това д-р Фрончик 9 пъти е бил в качество на рецензент, редактор и експерт на научни монографии на други автори, които са свързани с изследваното научно направление.

Трябва да се отбележи, че д-р Фрончик проучва този научен проблем приблизително от 20 години и от 2003 г. публикува научни трудове по темата. Трудове му се цитира от 2008 г.

В дисертационния си труд авторът използва 403 източници включително: научна литература – 322, статистични източници – 42, нормативни и правни актове – 20, интернет ресурси - 9 и собствени авторски обобщения и разработки.

Многогодишният опит на автора в научната и преподавателска дейност в Институт по обществени науки на основен трудов договор в Държавното висше училище им. Яна Гродка в г. Санок (Полша) е безспорен. Също безспорен е и опит за личното му участие като специалист и управленски персонал в предприятия от съответния вид дейност.

5. Използвани методи на изследването

В дисертационния труд са използвани присъщи за темата и областта на изследване методи - системен подход, обогатен с функционален и структурен подход, както и експертни математически методи. Използвани са и емпирични методи: научни наблюдения и изследователски методи и преценки (мнения), теоретични методи: анализ и обобщение на литература и нормативни документи, налични материали, включително литература, свързана с изследователски задачи и съществуващи предположения и проекти на концепции, както и обобщения, сравнения, аналитични и статистически данни. Те дават възможност да се направи задълбочен теоретичен анализ, а също така на базата на анкетни поручвания и анализа на данните от тях да се направят практико-приложни изводи, които имат характер на принос.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд съдържа увод, четири глави, заключение, библиография, списък на таблици, графики, рисунки. Приложен е и автореферат, който в съкратен вид излага реално направените изводи и резултати

от проведеното изследване. Дисертацията е написана на руски, а авторефератът е на руски и български.

След като в увода са поставени основните параметри на изследването в отделните глави се акцентира на следните проблеми:

В първа глава, озаглавена „Социалното подпомагане като елемент от социално-икономическата политика на държавата”, авторът представя социалното подпомагане като елемент от социално-икономическата политика на държава.

Авторът разкрива теоретичните основи на системата за социално подпомагане от гледна точка на икономиката и други социални науки. Изследвайки различни понятия и дефиниции, авторът дава обосновано твърдение за принадлежността на този въпрос към областта на икономическите науки, като същевременно подчертава огромното социално и обществено значение на тази област на научни изследвания, както и нейната неоспорима актуалност. Авторът описва историята на създаването и развитието на системата за социално подпомагане в Полша, нейната правна основа, организационна структура, съществуващи предимства и недостатъци. Авторът се фокусира върху методите на по-нататъшно изследване и върху факта, че по-нататъшните изследвания на избраната тема ще бъдат извършени на примера на Полша с помощта на данни и на примера на Подкарпатското войводство. За да придаде практическо значение на дисертационното изследване, авторът отделя специално внимание на практическите проблеми на функционирането на системата за социално подпомагане в Полша. В същото време тези проблеми се разглеждат във връзка с общите икономически реалности и възможности на полската икономика. Това придава на научното изследване сериозно научно и практическо значение и го отличава положително от множеството трудове, които имат изключително теоретично значение.

Във втора глава, озаглавена „Финансиране на системата за социално подпомагане в Полша през 2012-2018 г.“, д-р Петр Фрончик разкрива финансовите аспекти на функционирането на системата за социално подпомагане в Полша.

Подробно са описани видовете социални плащания и помощи, критериите за назначаване и целевите групи на получателите на социални помощи и плащания, проучени са механизмите за тяхното финансиране. Показана е определящата роля на финансовите плащания във функционирането на системата за социално подпомагане в Полша. В същото време е показана доминиращата роля на държавата във финансирането на социалното подпомагане в Полша. Проучени са бюджетните източници на държавно финансиране на системата за социално подпомагане. Извършен е статистически анализ на отпуснатите бюджетни средства за социални нужди. Особено внимание се отделя на ролята на местното самоуправление във финансирането на системата за социално подпомагане в Полша.

Третата глава, озаглавена „Финансов мениджмънт в системата за социално подпомагане в Полша на примера на Подкарпатското войводство през 2012-2018 г.“, е посветена на финансовото управление на системата за социално подпомагане на Полша на ниво местни власти на примера на Подкарпатското войводство. За да анализира ефективността на финансовото управление на системата за социално подпомагане на местните власти, авторът анализира общата икономическа ситуация и финансовите възможности на примера на Подкарпатското войводство; за това той използва подходящи математически методи и инструменти, прилагайки ги към статистическите данни на конкретно войводство. Извършеният анализ позволи на автора да направи обосновани изводи, необходими за формиране на релевантни практически предложения и препоръки.

Четвъртата глава, озаглавена „Ефективност на системата за социално подпомагане в Подкарпатие на примера на избрания инструмент – социален договор“, авторът представя и анализира обществения договор като инструмент в системата за социална подкрепа и методологически предположения върху емпирично изследване на обществения договор в Подкарпатско войводство. Авторът дефинира обществения договор и неговата правна обосновка, показва предимствата на обществения договор като ефективен, релевантен и активен

инструмент за социално подпомагане. Авторът отделя специално внимание на методологическото описание на обществения договор като не само практически инструмент, но и научно обоснован съвременен ефективен механизъм, който е подкрепен от подходящи изчисления. Авторът допълнително описва причините, мотивите и последствията от широкото практическо използване на обществените договори в Подкарпатско войводство. Това проучване е проведено, като се вземат предвид демографските характеристики на региона. Използването на статистически данни позволява на автора да покаже ролята на обществения договор за подобряване на социалната защита на населението в региона и да направи авторска оценка на избрания социален инструмент. Разкрива се ролята на социалните работници при използване на обществения договор в системата на социално подпомагане. В тази глава авторът показва големите предимства на социален договор за подобряване на ефективността на полската система за социално подпомагане, докато авторът използва широко социалните проучвания като допълнителен аргумент в полза на този избран социален инструмент. Дисертационният труд завършва със съответните заключения.

7. Оценка на автореферата и справката за приносите в дисертационния труд

Авторефератът е твърде подробен и точно отразява постиженията в самия дисертационен труд. Авторефератът съдържа следните части: обосновка на актуалността на изследване и избора на тема, цел, предмет, обект, хипотези, ограничения, структура и област на изследване, приносът на автора за развитието на научното познание и изводи от дисертационни изследвания, а също и резюме на дисертацията. Авторефератът е изготвен на български език, дисертацията е на руски език.

Приносът на автора е разделена на две части – авторът е формулирал приноси които имат подчертан теоретичен характер и второ – практико-приложни приноси. Авторът е представил две основни научно-теоретични и две научно-практически

заклучения от дисертационната работа в авторефератът. Всички изводи са научно обосновани и логично доказани в дисертационната работа. Изводи имат научна и практическа стойност. Така авторефератът отразява изцяло същността на дисертационната работа и отговаря на изискванията за него.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Кандидатът е представил списък с публикациите, които са по темата на дисертационния труд. Те са както лични, така и написани в съавторство. Всички са публикувани в реферирани и рецензирани издания. Преобладават монографичните изследвания и студиите, което е доказателство за достатъчно солидното популяризиране на идеите, които кандидатът защитава в своя дисертационен труд.

Общият брой на научните публикации е 56, включително: участие в колективни монографии – 33, една индивидуална монография опубликувана в 2021 г. в БАН, 22 научни статии. Повечето научни публикации са индексирани в международни бази данни, включително 2 - Web of Science. Всички публикации на автора са пряко свързани с изучавания проблем. Освен това д-р Фрончик 9 пъти е бил в качество на рецензент, редактор и експерт на научни монографии на други автори, които са свързани с изследваното научно направление.

Трябва да се отбележи, че д-р Фрончик проучва този научен проблем приблизително от 20 години и от 2003 г. публикува научни трудове по темата. Трудове му се цитира от 2008 г.

Д-р Петр Фрончик през 2009 г. защитава докторска дисертация в Икономическия и социален колегиум на Главното висше търговско училище във Варшава. Тема на дисертация „Хора с увреждания на местния пазар на труда на примера на районите Санок, Лещице и Бесчади“. Материалите на дисертационния труд за научна степен доктор на Петр Фрончик не се повтарят и не са използвани при изготвянето на дисертацията за степен доктор на науките.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От справката за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на научната степен „доктор на икономическите науки“, която кандидатът е приложил е видно, че е налице преизпълнение на тези изисквания.

10. Лично участие на кандидата за “доктор на науките“

Налице са всички доказателства, че този дисертационен труд е дело на самия кандидат, резултат на неговите проучвания и работа върху една тематика, която в голяма част е в обхвата на преподавателската му дейност и от друга страна – на неговите научни търсения и анализи.

11. Слабости и въпроси

Авторът не е изследвал такъв актуален въпрос като функционирането на социалната защита в Полша по време на пандемията.

В същото време трябва да се отбележи, че поради липсата на научни изследвания в тази област на знанието, всъщност всяка посока на научните изследвания в избрана от автора областта, ще бъде много актуална.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам в бъдещите научни изследвания да се обърне повече внимание на актуални аспекти на социалната защита на населението в условията на пандемия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Направената рецензия на дисертационния труд на тема: „Управление на финансовите разходи и ефективността на избраните методи в системата за социално подпомагане на Полша на примера на Подкарпатското войводство“, разработен от д-р Петр Фрончик дава основание да се направи заключението, че това изследване отговаря на минималните изискванията на Закона за развитие на

академичния състав в Република България. Темата дава възможност да се разкрият както фундаментални въпроси на икономическата и управленска теория, така и да се очертаят модели за практически ползи от приложението на теорията в практиката.

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидат на научната степен „доктор на науките“ д-р Петр Фрончик притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по професионално направление 3.8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензирания по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор на науките“** на д-р Петр Фрончик в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

06.05.2022г. Рецензент:

(проф, д.ик.н. Игор Бритченко)